

TAGÁLLAMI NETTÓ POZÍCIÓK AZ EU KÖLTSÉGVETÉSÉVEL SZEMBEN

Az uniós költségvetési tárgyalások meghatározó sajátossága, hogy a tagállamok minél előnyösebb nettó pozíció elérésére törekednek, jóllehet már az is kérdéses, pontosan hogyan definiáljuk a tagállami nettó pozíciót. Jelen tanulmány röviden áttekinti az uniós költségvetési rendszer működését, majd bemutatja a nettó pozíciókról elérhető legfrissebb adatokat. A cikk ezt követően elméleti összefüggésekre mutat rá azzal kapcsolatban, hogy miért meghatározó a tagállamok nettó pozíciós szemlélete a költségvetési tárgyalások során.

1. BEVEZETÉS

Az uniós költségvetés megítélésekor a legtöbb tagállamban kiemelt figyelem irányul arra, hogy vajon az adott ország uniós költségvetéssel szemben megmutatkozó nettó pozíciója (azaz a tagállam által elnyert uniós források nemzeti befizetésekkel csökkentett értéke) kellően kedvező-e. Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy a tagállami vezetők (és gyakran az állampolgárok) számára a sikeres költségvetési tárgyalások fokmérője, hogy mekkora uniós támogatást sikerült „kiharcolni” az adott tagállam számára, illetve mennyiben sikerült számukra csökkenteni az egyébként egyetemes befizetési kötelezettségek mértékét. Mindez természetesen tekinthető, ha figyelembe vesszük, hogy az uniós költségvetés finanszírozásában a meghatározó részt a tagállamok bruttó nemzeti jövedelméhez kapcsolódó forrás biztosítja, következésképp a fejlettebb tagállamok állják a kiadások túlnyomó részét. Szintén nem meglepő ez a hozzáállás, ha a tágabb gazdasági-szociális környezetre, kihívásokra gondolunk: a válság által kikényszerített megszorításokra, a növekedés visszaeséséből adódó gazdaságpolitikai feszültségekre vagy a magas szinten megragadt munkanélküliségre.

Létezik azonban egy másik olvasata is annak, hogy a tagállamok a minél előnyösebb nettó pozícióra összpontosítanak. E szerint a tagállamok önérdékkövetése a felelős azért, hogy mára egy *torz kiadási szerkezetű költségvetés* alakult ki, amely mögött az elsődleges motivációt az adja, hogy valamennyi tagállam számára elfogadható szintű uniós forrásokat biztosítson. Olyan, sokszor hivatkozott fogalmak, mint az „európai hozzáadott érték” vagy a „közös uniós célkitűzések” többnyire csak nehezen lelhetőek fel a kiadásokban. Szintén a tagállamok imént leírt hozzáállását tekinthetjük felelősnek azért, hogy a számos napvilágot látott reformelképzelésből alig valósult meg valami az elmúlt évtizedek során.

Bármelyik említett megközelítéssel azonosulunk is, a tagállami nettó pozíció mindenképpen központi eleme az uniós költségvetési rendszernek. Sokféle szám, adat kering azonban a közbeszédben, gyakran félrevezetőek is, amelyek – akarva vagy akaratlanul – hamis képet festenek egy-egy tagállam nettó pozíciójáról. Jelen

tanulmány célja, hogy megismertesse az olvasót a közelmúlt kimutatásaival¹, ezáltal bepillantást nyújtson az alapvető tagállami pozíciókba, majd elméleti keretben vizsgálja a nettó pozíciót, mint a költségvetési tárgyalások alapelemét. Ezt megelőzően azonban fontos megismerkednünk az uniós költségvetési rendszer működésének legfőbb elemeivel.

2. AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉSI RENDSZER ALAPVETŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

2.1. TÖBBÉVES PÉNZÜGYI KERET VS. ÉVES KÖLTSÉGVETÉS

Az Európai Unió költségvetési rendszerét alapvetően többéves tervezés jellemzi. Az intézmények a nyolcvanas évek végén tértek át a középtávú tervezésre, azzal a céllal, hogy a korábinál stabilabb és kiszámíthatóbb gazdálkodás jellemezze az Uniót [Horváth J., 2003]. Az elsődleges uniós joganyagba azonban csak pár évtizeddel később került be ez az eljárás, amikor a Lisszaboni Szerződés rögzítette a többéves pénzügyi keretet² [Europolitics, 2014]. A Szerződések rendelkezései szerint a többéves keret legalább öt évre fogadja el a Tanács és az Európai Parlament (EP), több évre kijelölve ezáltal a bevételek és kiadások sárokszámait [Európai Bizottság, 2010]. Az utóbbi évtizedek gyakorlata azt mutatta, hogy alapvetően hétéves költségvetések voltak érvényben: a legutóbbi, 2007 és 2013 közötti időszakra szóló többéves keret a közelmúltban zárult le, majd 2014-ben ismét hétéves periódus kezdődött.

A többéves kerettel párhuzamosan az intézmények minden évben elfogadnak egy éves költségvetést is, amely a többéves keret által rögzített felső határok tiszteletben tartása mellett tartalmazza a következő költségvetési év pontos bevételi és kiadási terveit. Amikor tehát általánosságban az uniós költségvetésről beszélünk, legalább két dolgot, a többéves keretet és az éves költségvetést is érthetjük alatta.

Érdemes szót ejteni a többéves keret és az éves költségvetés elfogadására vonatkozó jogi szabályozásról. Míg ugyanis a többéves pénzügyi keret jóváhagyásához a tagállamok egyhangú döntésére van szükség a Tanácsban, az Európai Parlamentnek pedig hozzájárulási joga van, addig az éves költségvetés megalkotása során a Tanács minősített többséggel határoz, a Parlament pedig társjogalkotó, tehát ebben a folyamatban erősebb szerepkörrel rendelkezik [Európai Bizottság, 2010; Europolitics, 2014]. Ezek a jogi rendelkezések természetesen összhangban állnak azzal, hogy a meghozott döntés mennyire „fajsúlyos”. Az igazán komoly költségvetési döntést a

1 Az Európai Bizottság minden évben közzéteszi a megelőző költségvetési évről készített *pénzügyi jelentését* (financial report). A cikk írásakor a legfrissebb jelentés a 2013-as költségvetési évről állt rendelkezésre, így alapvetően ezen év adatain keresztül szemléltetjük az összefüggéseket. 2013-ban azonban lezárult egy hétéves költségvetési időszak is, így a nettó pozíció bemutatásakor a teljes időszak adatait idézzük, ezek ugyanis megbízhatóbb képet festenek egy-egy tagállam pozíciójáról, mint az éves kimutatások.

2 1988-ban *pénzügyi perspektívának* nevezték a középtávra elfogadott költségvetést, a Lisszaboni Szerződés azonban már *többéves pénzügyi keretként* (Multiannual Financial Framework) rögzíti. A költségvetési rendszer fejlődésének történetét lásd például Horváth Zoltán [2002] vagy Hetényi Géza és Bajusz Anna [2014] munkájában.

többéves keret elfogadása jelenti, így ehhez minden tagállam egyetértésére szükség van, ráadásul a döntést az állam- és kormányfők szintjén hozzák meg. A többéves keret és az éves költségvetések közötti összehasonlítást³ az 1. táblázat ábrázolja.

1. táblázat: A többéves keret és az éves költségvetés összehasonlítása

	Többéves pénzügyi keret	Éves költségvetés
Főösszege (hozzávetőlegesen)	kb. 1000 milliárd euró	kb. 130–150 milliárd euró
Elfogadása a Tanácsban	egyhangúság	minősített többség
Az EP szerepe	egyetértését adja	társjogalkotó

Forrás: Európai Bizottság 2010 alapján saját szerkesztés

2.2. AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS BEVÉTELI FORRÁSAI

Tekintsük át röviden, hogy az Unió milyen források révén finanszírozza a közös kiadásokat! A kiadások legnagyobb részét (kb. 95 százalékát) *három bevételi forrás* biztosítja a következők szerint⁴ [Horváth Z., 2002]:

- *Hagyományos saját források* (traditional own resources, TOR): napjainkban alapvetően a vámokat, a cukorilletékeket és a mezőgazdasági lefölözéseket értjük alatta. Fontos megjegyezni, hogy ezeket a forrásokat a tagállamok szedik be, azonban az általuk beszedett összeg 75 százalékát⁵ átutalják a közös költségvetésbe. Ezek „valódi” saját forrásnak tekinthetők abból a szempontból, hogy közös politikákból származnak és (a tagállamok által beszedési költségként visszatartott részt leszámítva) a közös költségvetést illetik meg.
- *Áfaalapú saját forrás*: a tagállamok minden évben átutalják a saját területükön beszedett áfa⁶ egy meghatározott részét: 2013-ban 0,3 százalékát. Következésképp ez nem valódi saját forrás abból a szempontból, hogy az áfakulcsot nem az Unió határozza meg, csupán arról van szó, hogy a tagállamok átengedik saját áfabevételeik egy részét a közös költségvetés számára.
- *A bruttó nemzeti jövedelemhez* (gross national income, GNI) *kapcsolódó forrás*: a tagállamok befizetik GNI-juk meghatározott részét, 2013-ban 0,84 százalékát. Ezt a forrást a nyolcvanas évek végén *reziduális forrásként*, azaz egyenlegező tételként vezették be annak érdekében, hogy mindig elegendő forrás

3 Fontos megjegyezni, hogy a többéves keretről született megállapodást rögzített áron számítják, annak az évnek az árain, amelyben az Európai Bizottság közzétette a következő időszak többéves keretére vonatkozó javaslatát. A 2014 és 2020 közötti időszak sarokszámait például 2011-es áron rögzítették. Az éves költségvetés tételeit ezzel szemben mindig folyó áron számítják, így az összehasonlításnál óvatosan kell bánni.

4 A bevételi rendszer működése kismértékben átalakult a 2014 és 2020 közötti időszakban. Témánkhoz igazodóan a főszövegben a 2007 és 2013 közötti szabályozást ismertetjük, az esetleges változásokat lábjegyzetben tüntetjük fel.

5 2014 és 2020 között 80 százalékát [lásd Council of the European Union, 2014].

6 Az áfaalapot harmonizáltan számolják, és 50 százalékos GNI-arányos plafon érvényesül rá annak érdekében, hogy azoknak a (rendszerint fejletlenebb) tagállamoknak se legyen túl magas a hozzájárulása, amelyek nemzeti jövedelmében az áfa aránya magasabb.

álljon rendelkezésre a közös politikák finanszírozásához. (A hagyományos források és az áfaalapú bevételek ugyanis évről évre komoly ingadozást mutatnak.) A GNI-kulcsot tehát úgy határozzák meg, hogy a kiadások és a bevételek szintje összhangban legyen, a jogi rendelkezések szerint ugyanis az uniós költségvetés nem lehet deficitese.

Ezen főbb bevételi források mellett léteznek még egyéb elemek is, például az EU által beszedett bírságok, késedelmi kamatok vagy az uniós tisztviselők béréből levont hozzájárulás. A bevételek megoszlása 2013-ban a következők szerint alakult: a TOR 10,3 százalékos, az áfaalapú forrás 9,4 százalékos, a GNI-alapú forrás pedig 73,8 százalékos részarányt képviselt a bevételekben (az előző évről áthozott többlet 0,7 százalék, az egyéb bevételek 5,8 százalék volt). Elmondható tehát, hogy a tagállamok bruttó nemzeti jövedelmén alapuló forrás tette ki a bevételek közel háromnegyedét [European Commission, 2014].

2.2.1. Egyedi tagállami kedvezmények a bevételi oldalon

Jóllehet az uniós költségvetéshez valamennyi tagállam hozzájárul, elviekben azonos szabályok szerint, azonban néhány tagállam számára *egyedi kedvezmények* vannak érvényben annak érdekében, hogy ne emelkedjen túl magasra a közös költségvetéshez történő hozzájárulásuk. A 2007 és 2013 közötti időszakban a következő kedvezmények voltak érvényben [Begg, 2010]:

- az 1984-es Fontainebleau-i megállapodás rögzíti a *brit visszatérítést*, amelyet azért vezettek be, mert az Egyesült Királyság csak kismértékben részesült uniós transzferekből, míg befizetései (a harmadik országokkal folytatott kereskedelem révén) rendkívül magasak voltak. A brit visszatérítést egyedi képlet alapján számítják, amely alapvetően az Egyesült Királyság által elnyert uniós támogatások és az általa teljesített befizetések arányát veszi figyelembe⁷.
- *egyedi kedvezmények* (alacsonyabb behívási kulcs) az *áfaforráson keresztül* Ausztria (0,225 százalék), Németország (0,15 százalék), valamint Hollandia és Svédország (0,1 százalék) számára⁸
- *egyedi kedvezmények a GNI-alapú forráson keresztül*: Svédország 150 millió eurós, míg Hollandia 605 millió eurós egyösszegű visszatérítést kapott⁹.

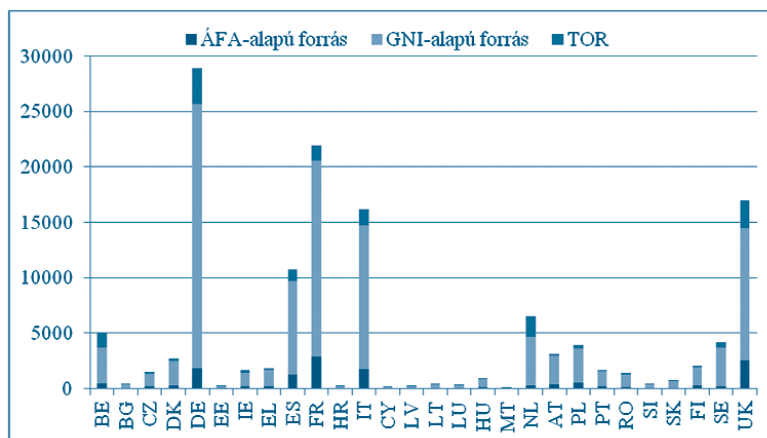
2.2.2. Mely tagállamok fizetik be a legtöbbet az uniós költségvetésbe?

A bevételi oldal szabályrendszerének áttekintése után vessünk most egy pillantást arra, hogy 2013-ban hogyan oszlottak meg a befizetések az egyes tagállamok között!

7 A számítás pontos módját Iván Gábor [2007: 110. o.], a brit rebate tágabb gazdasági-politikai összefüggéseit pedig: Somai Miklós [2014] mutatja be.

8 2014-től Németország, Hollandia és Svédország részesül ilyen jellegű kedvezményben, számukra 2014-től 0,15 százalékos kulcs van érvényben.

9 2014-től Hollandia és Svédország mellett Dánia és Ausztria részesül egyösszegű visszatérítésben a GNI-alapú forráson keresztül, a részletes szabályozást lásd Council of the European Union [2014].

Forrás: European Commission [2014] alapján saját szerkesztés.

Megi.: Hollandia, Svédország és az Egyesült Királyság adata a visszatérítések utáni befizetéseiket szemlélteti.

1. ábra: A saját források tagállamok közötti megoszlása 2013-ban (millió euróban, folyó áron)

Az ábrán jól látható, hogy 2013-ban Németország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Olaszország és Spanyolország járult hozzá a legmagasabb összegekkel a közös költségvetéshez. Összhangban azzal, hogy uniós szinten a bevételek közel 75 százaléka a GNI-alapú forráson keresztül érkezett a költségvetésbe, az egyes tagállamok befizetéseiben is meghatározó súlyt képviselt ez a forrás. Érdemes kiemelni, hogy míg Hollandia és Svédország esetében néhány százmillióes megtakarítást jelentett a számukra biztosított korrekció, az Egyesült Királyság befizetése kb. 20 százalékkal csökkentek a visszatérítésnek köszönhetően.

2.3. AZ UNIÓS KÖLTSÉGVETÉS KIADÁSAI

A bevételek áttekintése után vegyük szemügyre, hogy melyek a legfőbb kiadási tételek az uniós költségvetésben! A 2. táblázat a 2013-as uniós költségvetés kiadási fejezeteit és alfejezeteit szemlélteti.¹⁰

A 2. táblázat alapján jól látható, hogy a Természeti erőforrások megőrzése c. fejezet, azaz a közös agrárpolitika (KAP) kiadásai képviselték a legnagyobb, 40 százalék feletti súlyt a kiadásokban. Ez nem új jelenség, a közös költségvetés történeti áttekintése révén megfigyelhető, hogy mindig az agrárkiadások képviselték a legnagyobb kiadási tételt, igaz, az évtizedek során érdemben csökkent a részarányuk (a hetvenes években megközelítette a 90 százalékot is) [Marzinotto, 2012].

¹⁰ A 2012 végén elfogadott költségvetés alapján. Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy az uniós költségvetésben különbséget teszünk kötelezettségvállalások és kifizetések között. Míg az előbbiek a betervezett összegeket, „igérvényeket” jelentik, addig a kifizetések a ténylegesen megvalósult pénzmozgásokat fedik le. A tagállami pozíciók vizsgálatakor természetesen a kifizetésekre támaszkodunk, ahogy a 2. táblázat is ezeket tartalmazza 2013-ra.

2. táblázat: Az uniós költségvetés kiadásainak megoszlása 2013-ban (folyó áron)

Fejezet/alfejezet	főösszeg (millió euró)	részarány a kiadásokban (százalék)
1a: Versenyképesség a növekedésért és foglalkoztatásért	11 886	8,9
1b: Kohézió a növekedésért és foglalkoztatásért	47 199	35,5
2: Természeti erőforrások megőrzése	57 484	43,3
3a: Szabadság, biztonság és jog	877	0,7
3b: Állampolgárság	638	0,5
4: Globális Európa	6 323	4,8
5: Igazgatás	8 430	6,3
Kifizetési előirányzatok összesen	132 837	100,0

forrás: European Parliament [2012] alapján saját szerkesztés

A második legnagyobb kiadási tételt a kohéziós politika, azaz a régióknak és tagállamoknak juttatott felzárkóztatási támogatások tették ki.

2013-ban a kiadások közel 10 százaléka jutott az 1a alfejezetre, amely a versenyképesség és a növekedés előmozdítását segítő projekteket tartalmazott. Ide tartoztak többek között a kutatás-fejlesztésre szánt források, a transeurópai hálózatok (TEN) fejlesztésére és az energiaprojektek finanszírozására elköltött pénzek.

A 3. fejezetben olyan kiadások szerepeltek, amelyek a bel- és igazságügyi együttműködéshez, valamint egészségügyi, kulturális és kommunikációs projektekhez kapcsolódtak. Jóllehet ezek a területek gyakran közvetlenül érintik az európai állampolgárokat, a kiadásoknak alig több mint 1 százalékát képviselték.

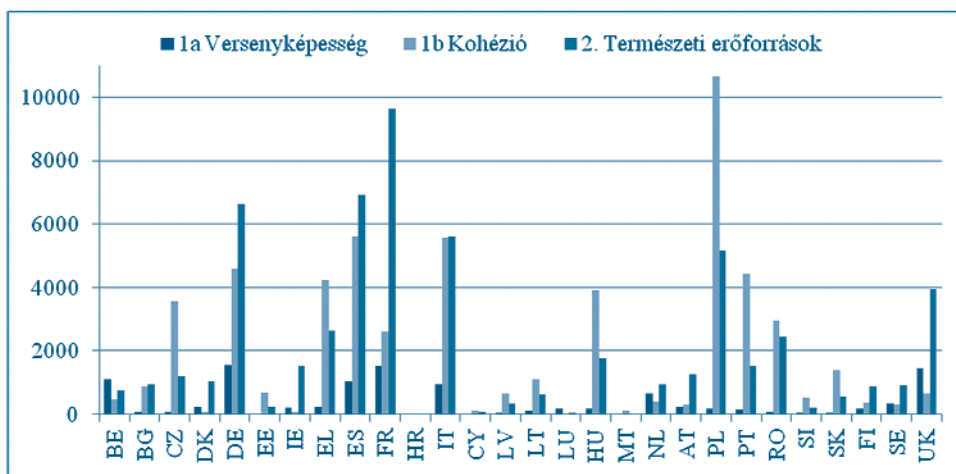
A 4. fejezet a külkapcsolati, míg az ötödik fejezet az adminisztratív kiadásokat tartalmazta, mindkét fejezet nagyságrendileg 5 százalékos részarányt képviselt a kiadásokban. Fontos kiemelni, hogy igazgatásra, azaz az európai bürokraták fizetésére és az intézmények fenntartására a közös költségvetés kiadásainak alig néhány százaléka megy el, nem igaz tehát az a gyakran hangoztatott tévhit¹¹, hogy az EU azért szed be pénzt a tagállamoktól, hogy utána a saját intézményeire költse.

2.3.1. Mely tagállamok részesülnek a legtöbb uniós forrásban?

A 2. ábra azt szemlélteti, hogy 2013-ban mely tagállamok részesültek a versenyképességi forrásokból, a kohéziós támogatásokból és az agrárkiadásokból¹².

11 A Eurobarometer közvélemény-kutatási projektek keretében 2008-ban és 2011-ben is végeztek felmérést arra vonatkozóan, hogy az uniós állampolgároknak milyen ismereteik vannak a közös költségvetésről. Arra a kérdésre válaszolva, hogy vajon mire költ a legtöbbet az Unió, a legnagyobb arányban az adminisztrációt említették a válaszadók (2008-ban 26 százalék, 2011-ben 32 százalék) [Eurobarometer 2011].

12 Az áttekinthetőség kedvéért a bel- és igazságügyi, a külkapcsolati, valamint az adminisztratív kiadásokat nem tüntettük fel az ábrán. Mivel ezek együttesen kb. 10 százalékos súlyt képviselnek a kiadásokban, nem okoz komoly torzítást, ha ezektől eltekintünk; az igazgatási kiadások ráadásul nehezen köthetőek a tagállamokhoz (lásd később).

Forrás: European Commission [2014] alapján saját szerkesztés

2. ábra: a tagállamok részesedése az uniós költségvetés legfőbb kiadási tétéleiből 2013-ban (folyó áron, millió euróban)

Az ábrán számos összefüggés megmutatkozik, amelyek közül kiemelhető, hogy

- Franciaország az agrártámogatások legnagyobb haszonélvezője, az agrárpolitika azonban nem csak egy szűk tagállami kör számára juttat forrásokat, olyan fejlett tagállamok, mint Németország, Ausztria és az Egyesült Királyság szintén haszonélvezői ennek a politikának, elsősorban a vidékfejlesztési támogatásoknak köszönhetően,
- a visegrádi, a balti és a mediterrán tagállamok jutnak hozzá a legtöbb kohéziós támogatáshoz, azonban komoly összegek vándorolnak a nettó befizető tagállamokba (pl. Franciaországba, az Egyesült Királyságba) is,
- az 1a alfejezet kutatási-fejlesztési pénzeiért folytatott versenyben általában a fejlettebb tagállamok (Belgium, Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Hollandia) pályázói diadalmaskodnak.

Természetesen ezen adatok vizsgálatakor fontos figyelembe venni a tagállamok adottságait (pl. a lakosság nagyságát vagy az agrárszektor kiterjedtségét), ezek ugyanis nagymértékben befolyásolják, hogy mely tagállam mekkora támogatási szintre jogosult. A kedvezményezett mértékről kézzelfoghatóbb képet fest az, ha a támogatások mértékét a tagállamok jövedelmi szintjéhez (GNI-jához) viszonyítjuk. A Bizottság kimutatásai szerint 2013-ban GNI-arányosan Magyarországon, Litvániában és Észtországban voltak a legjelentősebbek az uniós források¹³: hazánkban a támogatások mértéke a bruttó nemzeti jövedelem kb. 6,5 százalékát tette ki, míg Litvániában és Észtországban kb. 5,5 százalékát.

¹³ Hazánk esetében kiemelkedően jó a 2013-as adat, ez elsősorban abból adódik, hogy 2013-ban nagymértékben hívtunk le kohéziós támogatásokat [Bruxinfo, 2013]. 2011-ben szintén Magyarországon volt a legmagasabb a támogatások GNI-arányos mértéke, abban az évben is meghaladta bruttó nemzeti jövedelmünk 5 százalékát [European Commission, 2012: 40].

A közölt adatokkal kapcsolatban fontos szem előtt tartani, hogy számos tényező befolyásolja egy-egy költségvetési év kimutatásait. Ilyen például az, hogy mekkora mértékben tudta egy-egy tagállam az adott évben lehívni az uniós forrásokat¹⁴, részesült-e egyedi támogatásban (például természeti katasztrófák miatt), illetve hogyan alakult a bruttó nemzeti jövedelme, amelyhez a támogatások mértékét viszonyítjuk.

3. A NETTÓ POZÍCIÓ LEHETSÉGES ÉRTELMEZÉSEI

Bármilyen kézenfekvőnek tűnik is a tagállami nettó pozíció meghatározása – hiszen az elviekben könnyen kiszámolható a tagállamok által elnyert források és az általuk teljesített befizetések különbségeként – számításánál a gyakorlatban számos probléma jelentkezik. Az Európai Bizottság a kilencvenes évek második felében tette közzé első részletes anyagait a nettó pozíció számításáról, részletesen bemutatva a számok mögött meghúzódó feltételezéseket [European Commission, 1998]. A saját források rendszerének működéséről szóló, 1998-ban közzétett jelentésében bemutatta, hogy a tagállami nettó pozíciók meghatározásakor a következő kérdésekben kell döntést hozni:

- Milyen befizetéseket vegyünk figyelembe tagállami hozzájárulásként? A GNI-alapú befizetések kétségtelenül valódi tagállami hozzájárulást jelentenek, de annak minősülnek-e a hagyományos saját források is?
- Mi minősüljön az adott tagállamhoz kötődő kifizetésnek? Vannak egyértelműen a tagállamokhoz köthető források (mint például a kohéziós támogatások), de hogyan kezeljük a Bizottság által pályázati úton kiosztott (például kutatás-fejlesztési) forrásokat, amelyeket ráadásul gyakran több tagállamhoz köthető konzorciumok nyernek el? Hasonlóan nehéz kérdés, hogy az adminisztratív kiadásokat tagállamokhoz rendeljük-e (ez esetben Belgium és Luxemburg nettó pozíciója rendkívül kedvezővé válik).
- Cash-flow vagy eredményszemléletű adatokkal dolgozzunk-e, azaz csak az adott év konkrét pénzmozgásait vegyük figyelembe vagy hagyjuk meg az utólagos kiigazítás lehetőségét? Hogyan kezeljük az egy-egy évben megmaradt és a következő évre átvitt maradványokat?
- Kiigazítsuk-e a tagállami egyenlegek értékét annak érdekében, hogy az összegük nullát adjon ki vagy engedjük meg, hogy esetleg negatív legyen a tagállamok összesített egyenlege?

Az Európai Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy attól függően, hogyan döntünk ebben a négy kérdésben, nagyságrendileg harminc-negyven különböző számítási mód lehetséges, amelyek a nagy lakosságú tagállamok esetében nagyságrendileg hasonló nettó pozíciót mutatnak ki, a kisebb tagállamok esetében azonban komoly eltérések jelentkezhetnek.

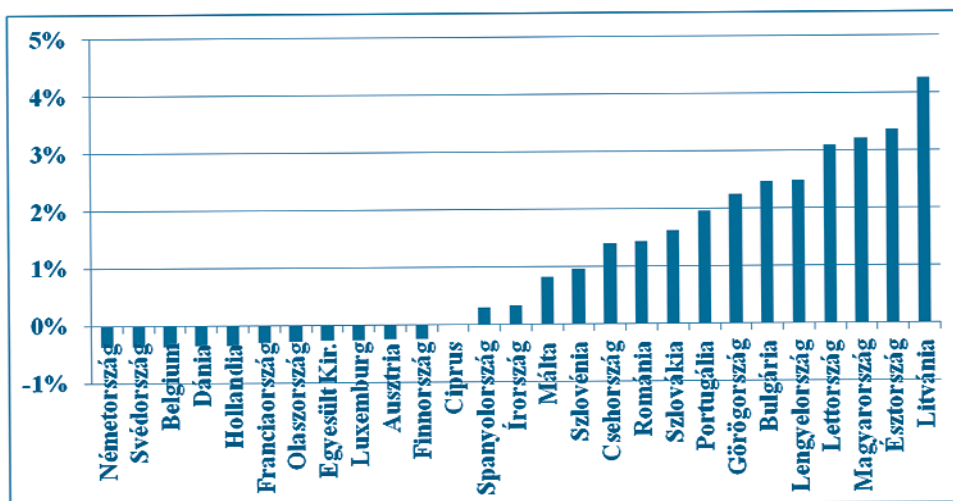
¹⁴ A kohéziós politika esetében többéves tervezés van érvényben, amelyhez egyedi kifizetési trend kapcsolódik: míg a többéves időszak elején általában a pályázatok kiírása, a források lekötése történik meg, addig az időszak utolsó éveiben „tömegesen” kerül sor kifizetésekre. Ezért figyelembe kell venni, hogy az adatok a többéves időszak elejéről vagy végéről származnak-e, mert ez gyakran érdemben meghatározza az egy-egy tagállam által lehívott források nagyságát.

Az előbbiek alapján az uniós elszámolásokban a nettó pozíció számításának két bevett módja létezik. Az egyik számítási mód a brit visszatérítés során alkalmazott képlet, amelynek kezdeti változatát az 1984-es fontainebleau-i megállapodás rögzítette. Ez a számítási mód tagállami befizetesként csak az áfa- és a GNI-alapú hozzájárulásokat veszi figyelembe (ezzel impliciten azt feltételezi, hogy a hagyományos saját források hasonló arányban oszlanak meg a tagállamok között, mint a másik két forráson keresztül teljesített befizetések). A kiadások terén nem veszi figyelembe a nem allokált kifizetéseket¹⁵ (vagyis az uniós kiadások kb. 6 százalékát), a kalkuláció tartalmazza azonban az adminisztratív kiadásokat is.

Az Európai Bizottság éves jelentéseiben ettől némileg különböző számítási módot használ, amelynek révén ún. *operatív költségvetési egyenleget* számol [European Commission, 2014]. A legfőbb különbség a brit visszatérítés számítási módjához képest, hogy a befizetések esetén a hagyományos saját forrásokat is az egyes tagállamok befizetéseinek tekinti, valamint, hogy a kiadásoknál nemcsak a nem allokált kifizetésektől tekint el, hanem az adminisztratív kiadásokat is kiveszi a számításokból. (Ez utóbbira utal az „operatív” jelző az egyenleg megnevezésében.)

4. TAGÁLLAMI NETTÓ EGYENLEGEK A 2007 ÉS 2013 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN

A Bizottság legfrissebb kimutatásai alapján 2007 és 2013 között a következők szerint alakult a tagállamok operatív költségvetési egyenlege:

Forrás: European Commission [2014] alapján saját szerkesztés

3.ábra: a tagállamok operatív költségvetési egyenlege a 2007–2013-as időszakban, átlagosan, a tagállami GNI százalékában

15 Nem allokált kifizetésnek tekintjük azokat a kiadásokat, amelyek semmilyen módon nem köthetőek a tagállamokhoz. Ilyenek pl. a külkapcsolati támogatások, amelyek Unión kívüli országokba áramlanak.

Az ábrán jól látható, hogy az elmúlt hétéves időszakban a közös költségvetés legnagyobb nettó kedvezményezettjei a balti tagállamok és Magyarország voltak, amelyek a bruttó nemzeti jövedelmük több mint 3 százalékának megfelelő nettó uniós támogatásban részesültek¹⁶. A legnagyobb nettó befizető ezzel szemben Németország, Svédország, Belgium és Dánia volt, esetükben az uniós költségvetéssel szemben mutató negatív nettó egyenlegük bruttó nemzeti jövedelmük kb. 0,35 százalékát¹⁷ tette ki.

4.1. NÉHÁNY SZEMPONT A NETTÓ POZÍCIÓRA VONATKOZÓ ADATOK ÉRTELMEZÉSÉHEZ

4.1.1. *Nem meglepő, hogy mely tagállamok váltak nettó kedvezményezetté*

A 3. ábra adatait természetesen sokféleképpen lehet értelmezni. Egyrészt természetesnek tekinthető, hogy a 2004-ben, illetve 2007-ben csatlakozott tagállamok a közös költségvetés nettó kedvezményezettjei. Ez alapvetően a kiadási szerkezetre vezethető vissza, vagyis arra a tényre, hogy a KAP és a kohéziós politika meghatározó részarányt képvisel a kiadásokban. A 2000-es években csatlakozott tagállamok mindkét politikának komoly kedvezményezettjei, abból adódóan, hogy kiterjedt agrárszektor jellemzi gazdaságukat, valamint régióik többségének fejlettségi szintje számottevően elmarad az uniós fejlettségi átlagtól. Ezt a hatást erősítette a kohéziós politika 2007 és 2013 közötti szabályrendszere, amelynek értelmében a fejletlenebb tagállamok relatíve több forrásra voltak jogosultak. Érvényben volt ugyanis egy *támogatási plafon* (capping), amely fordítottan volt arányos a tagállamok bruttó nemzeti jövedelmével. Ezáltal a referencia-időszakban legfejletlenebb Lettország, Litvánia és Magyarország esetében érvényesült a legmagasabb, kb. a GDP 3,5–3,8 százalékát kitevő plafon, míg a legfejlettebb tagállamokban 2 százalék körüli felső határ volt jellemző¹⁸. Érdemes ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy 2014-től egysegűs (a tagállami GDP 2,35 százalékában megállapított) plafon van érvényben¹⁹, vagyis a jelenlegi időszakban eltűnik majd az előbb jelzett összefüggés.

Iván Gábor egy további figyelemreméltó elemet is említ: meglátása szerint a kedvező nettó pozíció egyben azt tükrözi, hogy az adott tagállam még komoly fejlettségbeli lemaradással küzd az Unió fejlettebb országaihoz képest (hiszen alapvetően erre vezethető vissza az, hogy relatíve alacsonyak a befizetési kötelezettségei, ugyanakkor nagymértékű uniós transferekben részesül). Álláspontja szerint ezért a nettó pozíció a tagállam által elért reálkonvergencia szintjének és integrációért-

16 Litvánia átlagos nettó egyenlege elérte a GNI 4,26 százalékát, Észtorszáé a GNI 3,36 százalékát, míg Magyarországon 3,21 százalékos, Lettországban 3,1 százalékos volt az operatív költségvetési egyenleg [European Commission, 2014].

17 Németország esetében a GNI 0,37 százalékának megfelelő átlagos negatív egyenleg mutatkozott, Svédország és Belgium esetében 0,36 százalékos, míg Dánia esetében 0,35 százalékos [European Commission, 2014].

18 A szabályozást részletesen bemutatja pl. Iván Gábor [2007] és Kengyel Ákos [2008].

19 Egyes, a gazdasági válság miatt kiugróan rossz növekedési adatokkal rendelkező tagállamok esetében ugyanakkor magasabb (2,59 százalékos) felső határ érvényesül; ebbe a körbe tartozik Magyarország is [Hetényi-Bajusz, 2014].

ségének mérésére is alkalmas, a kedvező nettó pozíció és a konvergenciaszint ugyanis fordított arányban áll egymással [Iván, 2007].

4.1.2. A nettó befizető tagállamok pozíciója nem romlott a korábbi időszakokhoz képest

Érdeemes a 3. ábra adatait összevetni a korábbi költségvetési időszakok számaival. A 3. táblázat *Richter Sándor* számításait mutatja arra vonatkozóan, hogy az 1997 és 2006 közötti időszakban hogyan alakult a nettó befizető tagállamok uniós költségvetéssel szemben mutatkozó egyenlege.

3. táblázat: Tagállami nettó egyenlegek
átlagosan, a legrosszabb és legjobb években 1997 és 2006 között (százalék)

	Átlag (1997–2006)	Legrosszabb nettó egyenleg	Év	Legjobb nettó egyenleg	Év
Hollandia	-0,44	-0,52	2005	-0,32	1997
Svédország	-0,37	-0,52	1997	-0,28	2006
Németország	-0,36	-0,56	1997	-0,27	2005–2006
Ausztria	-0,22	-0,44	1997	-0,11	2005
Dánia	-0,05	-0,23	2006	-0,14	2000
Franciaország	-0,11	-0,18	2004	0,00	1999
Finnország	-0,04	-0,16	1999	-0,21	2000
Olaszország	-0,11	-0,23	2002	-0,10	2000
Belgium	-0,20	-0,28	2001–2003	-0,13	2000
Luxemburg	-0,37	-0,70	2001	-0,11	2006
Egyesült Királyság	-0,12	-0,26	1998	0,06	2001

Forrás: Richter [2008: 11] alapján saját szerkesztés

Az 3. ábra adatait Richter korábbi kimutatásaival egybevetve megállapíthatjuk, hogy egy nettó befizető tagállamnak sem romlott a nettó egyenlege a kilencvenes évek vége óta. Bizonyos tagállamokban (pl. Hollandiában) kifejezett javulás következett be, míg más országok esetében nagyságrendileg ugyanolyan nettó egyenleg volt jellemző a 2007 és 2013 közötti időszakban is. Ezáltal belátható, hogy alaptalanak bizonyultak azok a nettó befizető tagállamokban elterjedt félelmek, amelyek szerint a 2000-es évek keleti bővítése számottevően rontja majd a nettó egyenlegüket.

5. A NETTÓ POZÍCIÓ, MINT A KÖLTSÉGVETÉSI TÁRGYALÁSOK KÖZPONTI ELEME

Érdeemes ezen a ponton röviden áttekinteni, hogy mikor alakult ki, illetve erősödött fel a tagállamok azon törekvése, hogy a minél előnyösebb nettó pozícióra összpontosítsanak, valamint hogy milyen okokra vezethető vissza ez a hozzáállás.

5.1. A HETVENES ÉVEK ÓTA JELLEMZŐ EZ A MEGKÖZELÍTÉS

A tagállamok közötti első komoly költségvetési feszültségek a hetvenes évek második felében jelentkeztek. *Jacques Le Cacheux* három okot idéz arra, hogy ebben az időszakban miért került nehéz helyzetbe a közös költségvetés:

- a nemzetközi kereskedelem liberalizációs tárgyalások eredményeként nagymértékben csökkentek a vámbevételek,
- a mezőgazdasági termékek esetében komoly készletek halmozódtak fel, ez érdemben növelte az agrárpolitika kiadásait,
- 1973-ban lezajlott az első bővítés, amelynek révén az Egyesült Királyság is taggá vált, ezáltal megjelent a „brit ügy” a költségvetési rendszerben [Le Cacheux, 2005].

A tagállami nettó pozíciók kérdése, valamint annak igénye, hogy az országok „igazságos” mértékben osztozzanak mind a kiadásokon, mind a bevételeken, nyíltan az Egyesült Királyság vezetőinek retorikájában jelent meg először. A britek által ekkor felemltetett, „juste retour”-ként használt fogalom azóta is meghatározó a költségvetési tárgyalások során. Az Egyesült Királyság valóban rendkívül kedvezőtlen nettó egyenlegének kiigazítására végül 1984-ben rögzítették az azóta is érvényben lévő brit visszatérítést²⁰.

A kilencvenes években több más tagállam is jelezte igényét arra, hogy kedvezőtlen költségvetési egyenlege miatt visszatérítésben részesüljön. Ennek jegyében 1994-ben felkérték a Bizottságot, hogy készítsen jelentést a saját források rendszerének működéséről, amelyet a Bizottság 1998-ban is be is mutatott. Ebben elismerte, hogy négy tagállam: Németország, Ausztria, Hollandia és Svédország esetében komoly költségvetési egyensúlytalanságok alakultak ki, amelynek megoldására javaslatot is tett. A Bizottság tulajdonképpen ekkor ismerte el először (és támasztotta alá számításokkal) azt, hogy az Egyesült Királyságon kívül más országok esetében is jogos lehet valamilyen típusú költségvetési korrekció alkalmazása²¹ [European Commission, 1998].

Fontos kiemelni azt is, hogy a kilencvenes évek második felében komoly szerepet játszott a küszöbön álló „keleti” bővítéstől való félelem, vagyis annak a lehetősége, hogy az elmaradott országok csatlakozása miatt érdemben növelni kell majd a kiadásokat. Ahogy *Inotai András* megjegyzi, számos tanulmány született ebben az időszakban azzal a (politikai) céllal, hogy finanszírozhatatlannak mutassák be a küszöbön álló bővítéseket [Inotai, 1997]. Mindezek érdemben hozzájárultak ahhoz, hogy a nettó befizetők minden korábbinál jobban igyekeztek javítani a nettó pozíciójukon, a különböző visszatérítési mechanizmusok is ekkor „szaporodtak el” igazán²².

20 A visszatérítés kiszámításának módja azóta némiképp átalakult, de eltörlése sosem merült fel érdemben a költségvetési tárgyalások során, mert fenntartása a mindenkori brit álláspont legfontosabb eleme.

21 Ahogy Le Cacheux felidézi, a Bizottságban hosszú ideig kifejezetten tilos volt a tagállamok nettó pozíciójáról beszélni [Le Cacheux, 2005]

22 A korrekciós mechanizmusok kialakulásának áttekintését lásd pl. Iain Begg [2010] vagy Gabriele Cipriani [2014] írásában.

5.2. A DÖNTÉSHOZATAL MÓDJA, MINT LEHETSÉGES MAGYARÁZAT

Jóllehet túlmutat a tanulmányunk szűken vett témáján, mégis érdemes röviden áttekinteni, hogy az uniós költségvetési rendszert szabályozó jogi környezet fejlődése mennyiben magyarázza meg a nettó pozícióra összpontosító szemlélet felerősödését.

Mark A. Pollack politikatudományi szemmel vizsgálta az uniós költségvetési döntéshozatal fejlődését, amelynek során megállapította, hogy a pénzügyi perspektívák 1988-as bevezetése volt az a változás, amely érdemben csökkentette a szupranacionális intézmények (a Bizottság és az EP) szerepét a költségvetési döntések során [Pollack, 2008]. Meglátása szerint azáltal, hogy rögzítésre került: a középtávú költségvetési tervekről a tagállamok egyhangú döntést hoznak, tisztán kormányközi rendszert alakítottak ki, amelyben kiemelt szerephez jut a valamennyi tagállamot megillető vétójog. Pollack álláspontja szerint ezáltal érdemben csökkent mind a Bizottság, mind az EP szerepe a döntéshozatal során, jóllehet előbbi továbbra is komoly jogosítványokkal rendelkezik azáltal, hogy az induló költségvetési javaslatot beterjeszti és megadja a tárgyalások kiindulópontját. A meghatározó szerep azonban a tagállamokhoz került, amelyek esetében alapvető stratégia, hogy minél kedvezőbb nettó egyenleget érjenek el a tárgyalások során.

Hasonlóképpen, *Daniel Gros* is a döntéshozatal módjára, a tagállami vétó lehetőségére vezeti vissza a nettó pozíciós szemlélet elterjedését, valamint az általa európai érdekek nevezett közösségi célok háttérbe szorulását [Gros, 2008]. Gros azt is kiemeli, hogy a jogi szabályozás egyértelműen a status quót erősíti a mindenkori költségvetési tárgyalásokon azáltal, hogy kimondja, amennyiben nem születik időben megállapodás a következő időszak költségvetéséről, úgy az előző időszak utolsó évének sarokszámai élnek tovább²³. Véleménye szerint ez a jogi rendelkezés csak tovább növeli a tagállamok önérdekkövetését, hiszen egy esetleges, számukra kedvezőtlen költségvetési reform helyett „választhatják” azt is, hogy a megelőző év költségvetése legyen az irányadó.

5.3. EGYÉB SZEMPONTOK

A jogi szabályozás mellett más tényezők is komoly szerepet játszanak abban, hogy napjainkra meghatározóvá vált a nettó pozíciós szemlélet. Ahogy *Gabriele Cipriani* hangsúlyozza, fontos szem előtt tartani, hogy mára a tagállamok GNI-alapú befizetései biztosítják a bevételek közel háromnegyedét. Ebben a környezetben nem meglepő, ha valamennyi tagállam pontosan követi, hogy mekkora uniós transzferben részesült és ezzel párhuzamosan milyen befizetéseket teljesített. Természetes következménye ennek a hozzáállásnak, hogy valamennyi tagállam hozzájárulását meg kell venni a számára biztosított kedvező nettó pozíció révén [Cipriani, 2014].

23 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 312. cikkének (4) bekezdése kimondja: „Ha az előző pénzügyi keret időszakának végéig a Tanács nem fogadta el az új pénzügyi keretet meghatározó rendeletet, az új jogi aktus elfogadásáig az előző keret utolsó évének megfelelő felső határok és egyéb rendelkezések alkalmazása meghosszabbodik.” [Európai Bizottság, 2010]

Egy olyan sajátforrás-rendszerben, amelyben a tisztán nemzeti hozzájárulások aránya kisebb lenne, vélhetően nehezebb lenne meghatározni, hogy mely tagállam mekkora mértékben részesült a befizetésekből, hiszen az összegek közös politikák eredményeként folynának be a költségvetésbe (mint pl. a vámbevételek).

A GNI-alapú forrás dominanciája mellett figyelembe kell venni a tágabb gazdasági környezetet is, amely érdemben befolyásolja a nettó befizető tagállamok „hajlandóságát” arra, hogy növeljék az uniós költségvetés számára teljesítendő hozzájárulásait. Gazdasági válság idején, amikor a nettó befizető tagállamok komoly összeget fizetnek be az új válságkezelő alapba, miközben saját nemzeti költségvetési hiányukat igyekeznek kordában tartani, nem meglepő, ha az uniós költségvetés kiadásait is visszafognák [The Guardian, 2010].

Fontos azt is kiemelni, hogy a nettó befizető tagállamok körében egyre inkább elterjedt nézet, hogy a kedvezményezett tagállamokban csak „elherdálják”, azaz nem a gazdasági növekedést és a felzárkózást elősegítő projektekre költik az uniós támogatásokat, amennyiben sikerül egyáltalán lehívniuk azokat [Juhász, 2012]. A közelmúltban nem segítette a pozitív összképet az sem, hogy éppen a kohéziós politika egyik legnagyobb kedvezményezettje, Görögország szorult komoly pénzügyi segítségre, jóllehet ezt túlzás lenne a felzárkóztatási politikák kudarcaként fel-fogni.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve azonban nem meglepő, hogy a jelenlegi (2014 és 2020 közötti) időszakra az intézmények olyan többéves keretet fogadtak el, amelynek révén nem csupán a kiadások főösszege csökkent, hanem a kohéziós politikára, azaz az elmaradottabb térségek felzárkóztatására szánt források is [Hetényi-Bajusz, 2014]. Ehhez járul továbbá, hogy bizonyos területeken az egyre kevesebb forrást is csak egyre szigorúbb feltételekkel lehet elkölteni [Juhász, 2012].

6. KONKLÚZIÓ

Az előzőkben áttekintettük, hogy a közelmúltban hogyan alakult a tagállamok uniós költségvetéssel szemben megmutatkozó nettó egyenlege, majd megvizsgáltuk, hogy milyen okokra vezethető vissza az, hogy a költségvetési tárgyalások és folyamatok megítélésében egyedülálló szerep jut a nettó pozíciónak. Láttuk, hogy egyaránt említhetőek *jogi, gazdasági, politikai okok*. Meggyőződésem szerint ez utóbbiak a legfontosabbak, amelyekkel valamennyi kutatónak, döntéshozónak és elemzőnek számolnia kell. Sokan tekintenek az 1988-tól 1999-ig tartó, első két pénzügyi perspektívát lefedő időszakra a közös költségvetés „aranykoraként”, amikor elindult a középtávú tervezés és bevezették a GNI-alapú bevételi forrást. Mégis, ebben az időszakban is egyértelműen a politikai érdekek domináltak, hiszen ekkor alakult ki a tagállamok egyhangú döntésére épülő költségvetési rendszer. Mennyivel inkább relevánsak és erősek a politikai szempontok napjainkban, amikor már huszonnyolc tagállam érdekeit kell egymással kibékíteni, a korábban tapasztaltaknál sokkal rosszabb gazdasági környezetben!

Az is nyilvánvaló, hogy a nettó pozíciós szemlélet csak egy a sok, ebben a tanulmányban legfeljebb marginálisan érintett probléma közül, amelyek miatt *az uniós költségvetés reformra szorul*. Több mint egy évtized telt el az akkor nagy port fel-

vert *Sapir-jelentés* óta [Sapir, 2003], az abban megfogalmazott, és azóta számos kutató által továbbgondolt javaslatokból alig valósult meg valami. Természetesen nehéz megjósolni, hogy a közeljövőben sor kerülhet-e érdemi költségvetési reformra, illetve várható-e, hogy módosul a tagállami vezetők álláspontja. Az eddig kifejtettek alapján azt mondhatjuk, hogy csökkenne a nettó pozícióra összpontosító törekvések esélye, ha megszűnne a GNI-alapú forrás meghatározó szerepe, vagyis kevésbé függene a direkt tagállami „átutalásoktól” a közös költségvetés. Nem véletlen, hogy a Bizottság valamennyi költségvetési javaslatába belefoglalja, hogy új saját forrásokat lenne célszerű bevezetni, ennek politikai realitása azonban minimális. Az esetleges reformok kiválasztásához, tervezéséhez ugyanakkor mindig nélkülözhetetlen a kiindulópont ismerete – jelen tanulmány célja a tagállami nettó pozíciók és motivációk bemutatása, ezáltal a kiindulópont ismeretéhez történő hozzájárulás volt.

IRODALOM

- Begg, I. (2010): Rethinking how to pay for Europe. in: *SIEPS* (Swedish Institute for European Policy Studies) *European Policy Analysis*, March-Issue 2010: <http://www.sieps.se/en/publikationer/rethinking-how-to-pay-for-europe-20102epa>. Lekérdezve: 2014. november 25.
- Bruxinfo (2013): *Lázár János ismét a regionális politikai EU-biztosnál járt*. <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20131118-lazar-janos-ismet-a-regionalis-politikai-eu-biztosnal-jart.html>. Lekérdezve: 2014. december 15.
- Cipriani, G. (2014): *Financing the EU Budget. Moving Forward or Backwards?* Brussels; Centre for European Policy Studies
- Council of the European Union (2014): *Council decision on the system of own resources of the European Union*. Brussels, 12 February 2014 <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%205602%202014%20INIT>. Lekérdezve: 2014. december 15.
- Eurobarometer (2011): „Europeans and the European Union budget.” *Eurobarometer* 75. Spring 2011. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb75/eb75_budg_en.pdf. Lekérdezve: 2014. december 9.
- European Commission (1998): *Financing the European Union. Commission Report on the Operation of the Own Resources System*. Brussels, 07.10.1998 COM (1998) 560 final. <http://aei.pitt.edu/6996/>. Lekérdezve: 2014. december 3.
- European Commission (2012): *EU budget 2011. Financial report*. http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/fin_report/fin_report_11_en.pdf. Lekérdezve: 2014. december 12.
- European Commission (2014): *EU budget 2013. Financial Report. Also covering Multiannual Financial Framework 2007–13*. http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2013/lib/financial_report_2013_en.pdf. Lekérdezve: 2014. december 4.
- European Parliament (2012): *Definitive adoption of the European Union's general budget for the financial year 2013*.

- http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a945b8cc-cdc5-433a-aa44-62d70a1b5bb7.0021.03/DOC_3&format=PDF. Lekérdezve: 2014. október 3.
- Europolitics (2014): „Lisbon Treaty. Sentenced to Last”. *Europolitics*. Lisbon Treaty Fifth Anniversary Special. Saturday 12 November 2014, N. 4970.
- Európai Bizottság (2010): *Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata*. http://europa.eu/pol/pdf/qc3209190huc_002.pdf. Lekérdezve: 2014. december 4.
- Gros, D. (2008): „How to Achieve a Better Budget for the European Union?” *CEPS Working Document* No. 289/April 2008: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1337609. Lekérdezve: 2014. január 5.
- Hetényi G.-Bajusz A. (2014): „EU-költségvetés és a többéves pénzügyi keret (2014)”. in: Marján A. (szerk.): *Magyarország első évtizede az Európai Unióban 2004-2014*. Nemzeti Közszerkezet, Budapest
- Horváth J. (2003): *Az európai integráció története napról napra. 1945-2002*. *Kronológia*. Osiris, Budapest
- Horváth Z. (2002): *Kézikönyv az Európai Unióról*. Ötödik, átdolgozott, bővített kiadás. Magyar Országgyűlés, Budapest
- Inotai A. (1997): „Az Európai Unió keleti kibővülésének haszna és költségei”. in: Inotai A. (szerk.): *Útközben. Magyarország és az Európai Unió*. Tanulmányok. Belvárosi Könyvkiadó, Budapest
- Iván G. (2007): *Bevezetés az Európai Unió költségvetésébe*. Osiris, Budapest.
- Juhász T. (2012): „Kohéziós politika - alamszna helyett befektetés?”. *Európai Tükör* 17(1): 59-72.
- Kengyel Á. (2008): *Kohézió és finanszírozás. Az Európai Unió regionális politikája és költségvetése*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Le Cacheux, J. (2005): *European Budget. The Poisonous Budget Rebate Debate*. Notre Europe Studies & Research N. 41. <http://www.notre-europe.eu/media/etud41-en.pdf?pdf=ok> Lekérdezve: 2014. december 17.
- Marzinotto, B. (2012): *The long-term EU budget: size or flexibility?* Bruegel Policy Contribution Issue 2012/20, November 2012. <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/760-the-long-term-eu-budget-size-or-flexibility/>. Lekérdezve: 2014. december 17.
- Pollack, M. A. (2008): *Member-State Principals, Supranational Agents and the EU Budgetary Process, 1970-2008*; http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1119108. Lekérdezve: 2015. január 5.
- Richter S. (2008): *Facing the Monster 'Juste Retour'! On the Net Financial Position of the Member States vis-à-vis the EU Budget and a Proposal for Reform*. <http://wiiw.ac.at/facing-the-monster-juste-retour-on-the-net-financial-position-of-member-states-vis-vis-the-eu-budget-and-a-proposal-for-reform-p-456.html>. Lekérdezve: 2015. január 5.
- Sapir, A. (2003): *An Agenda for a Growing Europe. Making the EU Economic System Deliver. Report of an Independent High-Level Study Group* Establis-

- hed on the Initiative of the President of the European Commission*, July 2003: <http://www.unic.pt/images/stories/sapirreport.pdf>. Lekérdezve: 2014. december 15.
- Somai M. (2014): „A britek és az EU közös költségvetése – különös tekintettel a rebate-re”. *Külügyi Szemle* 13(2): 77–102.
- The Guardian (2010): *David Cameron in EU budget freeze pact with France and Germany* <http://www.theguardian.com/politics/2010/dec/17/david-cameron-eu-budget-freeze>. Lekérdezve: 2015. január 30.

A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM DOKTORJELÖLTJEI
(avatásukra 2015 júliusában kerül sor)

	Doktori Iskola	Minősítés
Egressy-Molnár Orsolya	Élelmiszertudományi DI	cum laude
Havas Petra	Élelmiszertudományi DI	cum laude
Lénárt József	Kertészettudományi DI	cum laude
Balga Irina	Élelmiszertudományi DI	cum laude
Rácz Gábor	Élelmiszertudományi DI	summa cum laude
Zeke Ildikó Csilla	Élelmiszertudományi DI	summa cum laude
Kolozsváriné Nagy Judit	Kertészettudományi DI	summa cum laude
Bárcziné Kapovics Judit	Tájépítészeti és Tájökológiai DI	cum laude
Vincenzo Fogliano	Élelmiszertudományi DI	summa cum laude
Baksa-Haskó Gabriella	Gazdálkodástani DI	cum laude
Blaskovics Bálint	Gazdálkodástani DI	summa cum laude
Bauer Dávid	Gazdálkodástani DI	cum laude
Kiss Gabriella Katalin	Gazdálkodástani DI	cum laude
Köves Alexandra	Gazdálkodástani DI	cum laude
Naffa Helena	Gazdálkodástani DI	cum laude
Nagy Gábor	Gazdálkodástani DI	summa cum laude
Szcs Gergely	Gazdálkodástani DI	cum laude
Török Mátyás	Gazdaságinformatika DI	cum laude
Varga Krisztián	Gazdaságinformatika DI	summa cum laude
Péczeli Anna	Nemzetközi kapcsolatok Multidiszciplináris DI	summa cum laude
Szörényi András	Nemzetközi kapcsolatok Multidiszciplináris DI	cum laude
Tétényi András	Nemzetközi kapcsolatok Multidiszciplináris DI	cum laude
Morvay Endre	Általános és kvantitatív Közgazdaságtani DI	cum laude
Egyedné Gergely Júlia	Szociológia DI	cum laude
Győri Ágnes	Szociológia DI	cum laude
Kiss Márta	Szociológia DI	summa cum laude
Róna Dániel	Politikatudományi DI	summa cum laude